

Recenzja rozprawy doktorskiej ks. mgra lic. Jarosława Janowicza zatytułowanej *Działalność ustawodawcza biskupów diecezji elbląskiej w latach 1992-2017*, Warszawa 2018, s. 312 (mps), napisanej na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pod kierunkiem ks. prof. UKSW dra hab. Janusza Gręźlikowskiego.

Biskupi są ustanawiani jako pasterze powierzonej sobie porcji ludu Bożego, aby przewodzili im z ustanowienia Bożego. Celem tej pasterskiej posługi jest prowadzenie powierzonych im władzy wiernych do zbawienia. Władza biskupów, wypływająca ze święceń i jurysdykcji, skupiona jest w jednej osobie biskupa diecezji. Zasada jedności władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej jest charakterystyczna dla porządku prawnego Kościoła katolickiego.

Władzę ustawodawczą zwykle biskup diecezji wykonuje sam. W celu realizacji władzy wykonawczej biskup powinien ustanowić wikariusza generalnego oraz może ustanowić wikariusza biskupiego. W celu realizacji władzy sądowniczej jest obowiązany ustanowić wikariusza sądowego.

Wykonując władzę ustawodawczą, stanowi, w granicach prawa powszechnego, normy prawne, które jako prawo partykularne są obowiązujące na terenie diecezji powierzonej jego władzy pasterskiej. Ma to szczególnie doniosłe znaczenie w sytuacji powołania do istnienia nowej diecezji.

Tak sytuacja zaistniała w Polsce po 25 marca 1992 r., kiedy został dokonany nowy podział administracyjny i powstało wiele nowych diecezji. Często nowopowstałe diecezje obejmowały terytoria, które wcześniej należały do różnych diecezji, o różnych uwarunkowaniach historycznych, ze zróżnicowanym prawem partykularnym. Wymagało to od biskupów tych diecezji ożywionej aktywności ustawodawczej, aby wyposażyć nowopowstałą diecezję w jednolite prawo partykularne uwzględniające specyfikę danej diecezji.

Taka sytuacja miała miejsce w wypadku Diecezji Elbląskiej erygowanej bullą papieską *Totus Tuus Poloniae populus* z dnia 25 marca 1992 r. Po dwudziestu pięciu latach istnienia diecezji, z inspiracji znakomitego badacza historii prawa kanonicznego ks. prof. Janusza Gręźlikowskiego, powstała praca doktorska, której Autor, ks. mgr lic. Jarosław Janowicz, postawił sobie za cel przeprowadzenie badań naukowych i poddanie analizie aktów władzy ustawodawczej biskupów elbląskich z tego ćwierćwiecza.

1. Temat i cel pracy

W uzasadnieniu wyboru i tematu pracy, Autor wskazał na własne zainteresowania, osadzenie w kulturze lokalnej, znajomość specyfiki regionu oraz pozytywny stosunek do sfery prawno - historycznej (s. 11). Jako przedmiot i cel wyznaczył sobie zebranie, analizę i ocenę wszystkich normatywnych działań biskupów elbląskich w latach 1992-2017 (s. 11). Sformułowanie zawarte we Wstępie „Niniejsza praca jako studium historyczno-prawne, zbiera wszystkie akty prawne wydawane w latach 1992 – 2017 przez biskupów elbląskich na gruncie władzy ustawodawczej, jak również wykonawczej, w formie ustaw, dekretów, rozporządzeń, zarządzeń, zaleceń, reskryptów, statutów” (s. 11), rodzi kilka pytań. Pierwsze, dlaczego do tytułu pracy nie została włączona ta fraza: Studium historyczno-prawne? Drugie, dlaczego w tytule pracy jest wskazana działalność ustawodawcza, a we Wstępie Autor informuje czytelnika, że przedmiotem jego opracowania będą również akty prawne wydane na gruncie władzy wykonawczej? Trzecie, jaki dokument Autor nazywa rozporządzeniem? Na zasadność realizacji pracy naukowej o tej tematyce wskazuje brak „opracowań ujmujących całościowo zagadnienie działalności ustawodawczej biskupów elbląskich” (s. 11). Zarówno temat, jak i cel pracy należy uznać za zasadne i wypełniające znamiona nowości naukowego opracowania zagadnienia.

2. Treść rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska zawiera Spis treści (s. 2-5), Wykaz skrótów (s. 6-8), Wstęp (s. 9-14), pięć rozdziałów, które stanowią zasadniczy korpus pracy, Zakończenie (s. 254-257), Bibliografię (s. 258-312). W I rozdziale *Zarys historii diecezji elbląskiej* (s. 15-41) autor umieścił pięć paragrafów. W pierwszych trzech ukazał szersze tło przemian struktury administracyjnej Kościoła w Polsce po II wojnie światowej oraz tej wprowadzonej na mocy bulli papieża Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae populus* z 25 marca 1992 r. Te paragrafy wychodzą poza zakres tytułu rozdziału. Szczegółowy opis zmian w strukturze administracyjnej Kościoła w Polsce na terenach poza diecezją elbląską należy uznać za wykraczający poza tytuł rozdziału.

W paragrafie czwartym *1. 4. Powstanie, kształt i organizacja diecezji elbląskiej* (s. 28-35) został zamieszczony zgodny z tytułem paragrafu, istotny dla pracy, opis terytorium nowopowstałej diecezji, wcześniejsze historyczne uwarunkowania terenów, na których powstała diecezja elbląska, liczba wiernych oraz ich społeczna charakterystyka. Podano również liczbę parafii i dekanatów. Wskazano osobę biskupa diecezji i biskupa pomocniczego

oraz kościół katedralny i prowizoryczne pomieszczenia kurialne oraz poszczególne instytucje nowej diecezji.

W zamieszczonym opisie herbu nowopowstałej diecezji znajduje się błąd rzeczowy w opisie herbu, na który Autor nie zwrócił uwagi, choćby w przypisie. W paragrafie piątym *1. 5. Noty biograficzne biskupów elbląskich* (s. 36-41) zostały umieszczone biogramy trzech biskupów elbląskich.

Rozdział II *Ustawodawstwo w odniesieniu do zarządzania wspólnotą diecezjalną* (s. 42-156) zawiera cztery paragrafy każdy z wieloma punktami. W paragrafie *2. 1. Parafie, dekanaty i okręgi duszpasterskie* (s. 42 - 57) została ukazana sieć parafialna i dekanalna. W paragrafie *2. 2. Instytucje diecezjalne* zostały ukazane dokumenty dotyczące kurii diecezjalnej, Sadu diecezjalnego, Seminarium duchownego, Caritas diecezji, Archiwum Diecezjalnego i Domu księży emerytów. W paragrafie *2. 3. Struktury kolegialne* (s. 86-140) przedstawiono akty prawne dotyczące Rady kapłańskiej, Kolegium konsultorów, Rady do spraw ekonomicznych, Rady duszpasterskiej, Rady do spraw formacji duchowieństwa, Rady ekonomicznej Wyższego Seminarium Duchownego, Zarządu Caritas Sacerdotalis Diecezji elbląskiej, Komisji do spraw budownictwa kościelnego i sztuki sakralnej, Parafialnych rad duszpasterskich, Parafialnych rad ekonomicznych oraz Kapituł, Katedralnej, Pomezkańskiej Kapituły Konkatedralnej, Kwidzyńskiej Kapituły Konkatedralnej, Kapituły Kolegiackiej Żuławskiej. W paragrafie *2. 3. Legislacja ekonomiczna* (141-156) zawarto akty prawne dotyczące, płatności parafialnych, osobistych duchowieństwa, podziału dochodów parafialnych, statusu ekonomicznego wikariusza parafialnego, procedur ekonomicznych oraz innych dotyczących zarządu dobrami kościelnymi.

W rozdziale III *Ustawy dotyczące misji uświęcania i kierowania życiem religijnym* (s. 157-202) znajdują się cztery paragrafy. W paragrafie *3. 1. Sakramenty święte i kult Boży* (s. 157-174) ukazano akty prawne biskupów dotyczące sakramentów, chrztu, bierzmowania, Eucharystii, pokuty i pojednania, namaszczenia chorych, małżeństwa oraz sakramentaliów i innych aktów kultu Bożego. W paragrafie *3. 2. Miejsca i czasy święte* wskazano na dokumenty dotyczące miejsc i czasów świętych (s. 175-180). W paragrafie *3. 3. Sanktuaria* (s. 181-194) przedstawiono dokumenty biskupów dotyczące dziesięciu sanktuariów diecezjalnych. W paragrafie *3. 4. Duszpasterstwa specjalistyczne* (s. 195-202) ukazano akty prawne biskupów dotyczące różnych rodzajów duszpasterstw specjalistycznych.

W rozdziale IV *Ustawodawstwo obejmujące misję nauczania* (s. 203-238) znajdują się cztery paragrafy. W paragrafie *4. 1. Nauczanie religii* (s. 203-208) ukazano akty prawne biskupów związane z erygowaniem Wydziału Nauki Katolickiej Kurii diecezjalnej,

dokumenty dotyczące katechetów i katechizacji, podręczników, wizytatorów diecezjalnych i dekanalnych i inne. W paragrafie 4. 2. *Szkoły katolickie* (s. 209-215) omówiono dokumenty dotyczące wszystkich jednostek edukacyjnych w diecezji, Pomezjańskiego Instytutu Teologii, szkół podstawowych i przedszkoli, Katolickiego Uniwersytetu Ludowego i Studium Muzykologiczno-Katechetycznego. W paragrafie 4. 3. *Media kościelne* (s. 216-225) przedstawiono akty prawne biskupów dotyczące urzędowego organu, w którym ogłasza się akty prawne biskupów elbląskich Kurenda Kurii Diecezjalnej Elbląskiej, Elbląskie Wiadomości Diecezjalne, miesięcznik „Wspólnota”, Radio Bis, czasopismo naukowe Studia Elbląskie, stronę internetową diecezji oraz instytucje imprimatur i cenzorów ksiąg religijnych. W paragrafie 4. 4. *Stowarzyszenia, ruchy, wspólnoty* (s. 226-238) ukazano dokumenty dotyczące trzynastu, stowarzyszeń ruchów religijnych i wspólnot istniejących w diecezji i prowadzących działalność formacyjną.

Rozdział V *I Synod diecezji elbląskiej (2016-)* (s. 239-253) zawiera pięć paragrafów. W paragrafie 5. 1. *Faza przygotowawcza i zwołanie synodu* (s. 241-244) ukazano dokumenty biskupa dotyczące prac przygotowawczych i zwołania synodu. W paragrafie 5. 2. *Komisje synodalne* (s. 245-246) ukazano dokumenty biskupa dotyczące powołania komisji i ich składy personalne. W paragrafie 5. 3. *Zespoły synodalne* (s. 247-248) zaprezentowano dokumenty dotyczące powołania zespołów i ich składy personalne oraz zadania. W paragrafie 5. 4. *Sesje synodalne* (s. 249-250) przedstawiono przebieg czterech sesji synodalnych. W paragrafie 5. 5. *Dokumenty synodu* (s. 250-253) ukazano wypracowane dwadzieścia trzy dokumenty, nad którymi trwają ostatnie prace.

Integralną częścią rozprawy jest *Zakończenie* (s. 254-257), w którym Autor stwierdził: „Dokonując analizy działalności ustawodawczej biskupów elbląskich... należy stwierdzić, że był to czas tworzenia, rozwijania i korygowania wszystkich instytucji prawnych ujawnionych w Kościele partykularnym w obszarze posługi rządzenia, nauczania i uświęcania Ludu Bożego... akty prawne biskupów elbląskich, wyrażane w ustawach, dekretach, rozporządzeniach, instrukcjach, zarządzeniach, odezwach, pouczeniach „pro memoria”, dotyczyły norm o charakterze strukturalnym, dyscyplinarnym, liturgicznym i duszpasterskim” (s. 255). Zaznaczył, że podczas kwerendy dokumentów przedmiotem badań było dwanaście tysięcy dokumentów, a liczba stron urzędowego organu Kurii, która była przedmiotem badań to trzy tysiące pięćset stron. Dowodzi to niezwykle szerokiego obszaru badań i pracowitości Autora.

Autor dokonał oceny własnych osiągnięć pisząc, że udało się go [cel, przyp. KB] osiągnąć w postaci kompleksowego zebrania i przeanalizowania wszystkich aktów władzy

ustawodawczej i wykonawczej biskupów elbląskich” (s. 256). Autor skonstatował, że „Chociaż bezpośrednim celem niniejszej pracy nie była ocena działalności ustawodawczej biskupów diecezji elbląskiej, to po przeprowadzeniu badań i dokonaniu analizy...należy stwierdzić pozytywny walor ich aktywności na tym polu, co w konsekwencji doprowadziło do wypracowania własnej, indywidualnej tradycji prawnej, która jest spójna z prawodawstwem Kościoła powszechnego” (s. 256).

W pracy znajduje się Bibliografia (s. 258-312) zawierająca podział na Źródła, w których są rozdziały 1. *Dokumenty papieskie* (s. 259-260), 2. *Dokumenty Soboru Watykańskiego II* (s. 260-261), 3. *Dokumenty Kurii Rzymskiej* (s. 261-263), 4. *Umowy międzynarodowe* (s. 264), 5. *Dokumenty Nuncjatury Apostolskiej w Polsce* (s. 264), 6. *Dokumenty Konferencji Episkopatu Polski* (s. 264-265), 7. *Dokumenty synodalne* (s. 265), 8. *Dokumenty państwowe* (s. 265), 9. *Dokumenty biskupów elbląskich*, Andrzeja Śliwińskiego (s. 266-272), Jan Styrny (s. 273-275), Jacka Jezierskiego (s. 276-279), 10. *Dokumenty Kurii Diecezjalnej Elbląskiej* (s. 280), z podziałem na dokumenty znajdujące się w 10. 1. *Kurendzie Kurii Diecezjalnej Elbląskiej* (s. 280-295), 10. 2. *Archiwum Wydziału Nauki Katolickiej* i archiwach innych instytucji (s. 295-299), *Opracowania* (s. 300-307), *Literatura pomocnicza* (s. 307-311) oraz źródła internetowe (s. 311-312).

3. Ocena pod względem formalno-metodycznym

Rozprawa składa się ze Wstępu, czterech rozdziałów, które stanowią zasadniczy korpus pracy, Zakończenia i Bibliografii. Plan został skonstruowany w logiczny sposób. Początkowe akapity Wstępu noszą znamiona ogólności i są zbyt długie. Praca ma charakter źródłowy. Autor słusznie we Wstępie wskazał na archiwa, zbiory dokumentów i instytucje, gdzie znajduje się materiał źródłowy. We Wstępie pominięty został, z punktu widzenia metodologii, istotny punkt, jakim jest *status quaestionis*. Chociaż praca ma nowatorski charakter całościowego opracowania zagadnienia, to jednak należało wskazać w tym miejscu autorów i opracowania, w których podejmowano, choćby w sposób cząstkowy, to zagadnienie. Struktura pracy została przedstawiona we Wstępie z zastosowaniem *tempus praeteritum* zamiast *tempus futurum*, co stanowi zasadniczy wymóg konstrukcji wstępów w pracach naukowych. Informacja o czcionce zastosowanej w redakcji pracy mogła znaleźć się w przypisach.

W rozdziale pierwszym, spośród pięciu paragrafów, trzy pierwsze nie dotyczą diecezji elbląskiej. Z punktu widzenia konstrukcji treściowej wychodzą poza tytuł rozdziału. Stanowi to błąd metodologiczny. Właściwym zabiegiem jest umieszczenie biogramów biskupów

diecezji elbląskiej, gdyż oni są jedynymi i właściwymi ustawodawcami, których akty prawne stanowią przedmiot opracowania. Rozdział drugi jest najobszerniejszy. Obejmuje 115 stronic czyli ponad 1/3 całej pracy. Zawarto w nim szczegółowe opisy przedmiotu aktów prawnych biskupów. Wymieniono parafie i poszczególne osoby. Od strony historycznej jest to zabieg bardzo korzystny. Odczuwa się jednak brak analizy prawnej. Ten brak dotyczy całej pracy. Autor ogranicza się do wskazania na korelację poszczególnych aktów prawa partykularnego z prawem powszechnym. Stanowi to jednak podstawowy wymóg obligujący prawodawcę partykularnego do stanowienia prawa w granicach prawa powszechnego. Prawo partykularne nie może być sprzeczne z prawem powszechnym.

Autor podaje sygnatury aktów prawnych w przypisach. Nie dokonuje analizy prawnej tych aktów. Ogranicza się do wręcz kronikarskiej dokładności we wskazaniu aspektu historycznego. Dla historii diecezji są to wartościowe informacje. Dla prawnika, brakuje analizy prawnej. Zamieszczone zostały bardzo dokładne zestawienia w tabelach, które dla historii mają istotne znaczenie. Bardzo korzystnym zabiegiem byłyby wnioski na końcu rozdziału. Nie uwzględniono jednak takiej możliwości na końcu rozdziałów.

W rozdziale trzecim zostały ukazane dokumenty dotyczące misji uświęcania. W schemacie już wcześniej przyjętym zostały ukazane dokumenty biskupa dotyczące tej sfery życia diecezji. Autor wykazał niezwykłą pilność w prezentacji źródeł i przeniesienia do pracy szczegółowych opisów i spisów, także umieszczonych w tabelach wraz z zamieszczeniem nazwisk poszczególnych prezbiterów, którym powierzono konkretne zadania. Podobnie w wypadku czwartego rozdziału. Z niezwykłą dokładnością zostały ukazane dokumenty dotyczące misji nauczania.

Słusznym zabiegiem było umieszczenie w konstrukcji pracy dokumentów trwającego I Synodu Diecezji Elbląskiej. Chociaż na dokumenty końcowe należy jeszcze czekać, to te, które na tym etapie trwania Synodu zostały wypracowane, zostały uwzględnione.

Zakończenie pracy zostało skonstruowane w sposób ogólnikowy. Jest to konsekwencja braku dokonania szczegółowej analizy prawnej dokumentów biskupów elbląskich. W zakończeniu umieszcza się zwykle sumaryczne wnioski badawcze. Zostały umieszczone informacje o niezwykle szerokim zakresie badań, których przedmiotem było 12000 pozycji i niemal 3500 stronic organu urzędowego Kurii Elbląskiej.

Autor stwierdził w Zakończeniu to, co dało się osiągnąć w pracy, czyli kompleksowe zebranie i przeanalizowanie wszystkich aktów władzy ustawodawczej i wykonawczej biskupów elbląskich. W treści pracy nie znajduje się rozgraniczenia aktów władzy ustawodawczej i wykonawczej. Przede wszystkim w temacie pracy jest wymieniona

działalność ustawodawcza, a więc akty władzy wykonawczej nie mieszczą się w zakresie brzmienia tematu.

Bardzo ważnym dla pracy jest akapit Zakończenia, w którym Autor stwierdził, że „Chociaż bezpośrednim celem niniejszej pracy nie była ocena działalności ustawodawczej biskupów diecezji elbląskiej, to po przeprowadzeniu badań i dokonaniu analizy tej działalności, należy stwierdzić pozytywny walor ich aktywności na tym polu, co w konsekwencji doprowadziło do wypracowania własnej, indywidualnej tradycji prawnej, która jest spójna z prawodawstwem Kościoła powszechnego” (s. 256). Ten akapit służy za końcowy wniosek płynący z przeprowadzonych badań. Przywołanie w Zakończeniu referatu biskupa J. I. Arriety należy uznać za zbędne.

Należy pokreślić niezwykłą pracowitość Autora i wierne ukazywanie w przypisach źródeł, z których korzystał oraz sygnatur aktów prawnych biskupów elbląskich. Dla historii diecezji stanowi to swego rodzaju kompendium tych dokumentów, zawartych w jednym opracowaniu.

Nie jest dobrą manierą antropomorfizacja dokumentów: rozdział drugi skupił (s. 13), trzeci rozdział przedstawił (s. 13), Bulla ustanawiała (s. 18), bulla określała (s. 22), dekret sformułował (s. 146), dekret postanawia (s. 147), regulamin omawiał (s. 244).

Autor nie ustrzegł się błędów literowych: utworzy (ł) (s. 49), trzebi (trzeci) (s. 63), elbląskiej (zamiast elbląskiego) (s. 66), zawarcia (zamiast do zawarcia) (s. 66), by przynosiła (zamiast przynosił) (s. 76), inkadynowani (s. 86), ks. Jarosław Janowicza (s. 95), z poza (s. 128), księgi banicji (s. 150), pomiędzy Stolicą Apostolską (s. 171), Drugi miejscem (s. 175), spłoną (ł) (178), premię (paremię) (s. 195), uczył (zamiast uczynił) (s. 215), z różna (ą) (s. 228).

Autor poprawnie posługuje się językiem łacińskim. Niepoprawnie używa p. w. zamiast pw. Wielokrotnie używa rzeczownika ilość w odniesieniu do osób zamiast liczba: Ilość wiernych (s. 52), ilość członków Rady (s. 89), ilość członków (s. 97), o ilości członków kapituły (s. 125), mała ilość kapłanów (s. 164), ilość wiernych 9s. 188), ilość dzieci i młodzieży (s. 204).

Wyjaśnienia wymaga wielokrotne użycie rzeczownika rozporządzenie. Jak autor rozumie ten rodzaj aktu prawnego należącego do systemu prawa państwowego. Dlaczego używa go w odniesieniu do aktów prawnych wydawanych przez biskupa? Ma to miejsce na następujących stronicach pracy: rozporządzenie o urzędzie diakona, przy wydawaniu rozporządzenia (s. 57), rozporządzenie (s. 58), sporządzanie akt i dokumentów dotyczących dekretów, rozporządzeń, zobowiązań (s. 62), w rozporządzeniu biskupa (s. 92, przyp. 316),

ustaw, rozporządzeń, zaleceń kreujących życie kościelne w diecezji (s. 157), rozporządzenie (s. 168), wydał rozporządzenie (s. 170), wydał rozporządzenie (s. 172), rozporządzeniem zobowiązał (s. 233).

Wątpliwości natury metodologicznej wywołuje odwoływanie się w pracy do jej wewnętrznej treści: o czym mowa w paragrafie pierwszym rozdziału drugiego niniejszej pracy (s. 175), o którym szerzej autor opisuje w paragrafie (s. 176), o którym mowa w paragrafie drugim rozdziału drugiego niniejszej dysertacji (s. 204).

Przeformułowania wymagałyby frazy: rok 1995 obfitował w utworzenie dwóch nowych parafii (s. 50), wystawianie „skierowań” i „Misji Kanonicznych” (s. 65), stąd autor nie poświęca im w tym miejscu uwagi (s. 66), odciągałoby biskupa od wielu zadań pasterskich (s. 67), wykształconymi kanonicznie (s. 67), od wykształcenia kanonicznego (s. 76), kanonicy rzeczywiści i gremialni (s. 128), jaka jest pomiędzy nimi różnica?, Kościół w kodeksie prawa kanonicznego naucza (s. 181), Dla upamiętnienia pierwszego zjawienia się figury Matki Bożej Fatimskiej w diecezji elbląskiej (s. 189), jednakże pod nazwą św. Antoniego (s. 192), jest pogłębieniem dzieci (s. 232).

W określaniu stopni i tytułów naukowych Autor posłużył się kolokwialnym sposobem opisu: tytuł licencjata rzymskiego (s. 113/114), tytuł doktora (s. 69), gdy tymczasem w Polsce są to stopnie naukowe.

Autor posługuje się, w ogólnej ocenie, poprawnym językiem, chociaż zdarzają się kolokwializmy. W prezentacji treści przeważa opis nad analizą prawniczą. Przypisy formułowane są w poprawny, bardzo rzetelny sposób. W taki sam sposób została zredagowana bibliografia.

4. Wykorzystanie źródeł i literatury

Praca ma charakter źródłowy. Autor dokonał kwerendy i wykorzystania wszystkich źródeł prawa partykularnego trzech biskupów elbląskich, Andrzeja Śliwińskiego, Jana Styrny i Jacka Jezierskiego, od 1992 do 2018 roku. Wynikało to z realizacji podjętego tematu rozprawy. Autor poprawnie odczytał i opisał akty prawne oraz ukazał szerszy kontekst ich powstawania. Wskazał na korelację stanowionego prawa partykularnego z prawem powszechnym Kościoła łacińskiego. Źródła prawa partykularnego zostały wykorzystane w stopniu najwyższym z możliwych. Wskazanie w rozprawie dokładnych sygnatur może posłużyć innym badaczom do ich łatwego znalezienia w określonym archiwum. Autor dokonał dokładnych opisów bibliograficznych źródeł.

Opracowania wykorzystane zostały poprawnie. Cennym zabiegiem jest wykorzystanie opracowań historycznych dotyczących diecezji elbląskiej, które posłużyły do umieszczenia aktów prawnych biskupów w kontekście historycznym. Pozostawanie przede wszystkim w warstwie prawnej dokumentów źródłowych podnosi walor nowatorskości rozprawy. Jest to praca samodzielna. Rzetelne opisy bibliograficzne zarówno źródeł, jak i literatury dowodzą dobrego opanowania warsztatu naukowego przez Autora.

5. Ocena merytoryczna rozprawy

Autor już we Wstępie zaznaczył, że przy wyborze tematu istotnym faktorem było jego zamięrowanie do zagadnień historyczno-prawnych. Podjął się realizacji trudnego i wymagającego wielkiego wysiłku i cierpliwości tematu. Cierpliwość i historyczno-prawne zamięrowanie pozwoliły mu na żmudną kwerendę. Układ koncepcyjny pracy świadczy o dobrej znajomości warsztatu naukowego. Cennym elementem jest ukazywanie szerszego kontekstu historycznego i specyfiki diecezji elbląskiej.

Niedosyt może wywoływać mały zakres analizy *stricte* prawniczej dokumentów prawa partykularnego. To zwykle jest elementem najbardziej naukowym pracy.

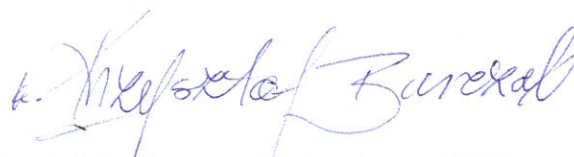
Autor wykazał się umiejętnością łączenia przede wszystkim badań źródłowych ze znajomością aktualnej literatury kanonistycznej. Przygotował kompletne i pełne opracowanie tematu. Wykazał się przy tym umiejętnością rzetelnego i wnikliwego poszukiwania źródeł i ich prezentacji w zakresie sformułowanego tematu. Tak przygotowane opracowanie budzi zainteresowanie kanonistów, a przede wszystkim historyków prawa kanonicznego, a w tym wypadku także szerzej, badaczy historii diecezji elbląskiej.

Materiał źródłowy traktuje ze szczególną dokładnością. Wykazał szczególne zainteresowanie historią prawa partykularnego, co dowodzi istnienia u niego cech prawdziwego badacza historii prawa kanonicznego.

6. Konkluzja

Przeprowadzone i zaprezentowane w rozprawie badania naukowe nad działalnością ustawodawczą biskupów elbląskich w latach 1992-2017 stanowią istotny wkład w rozwój prawa kanonicznego w Polsce. W ten sposób powstało opracowanie, które daje dobry wgląd badaczom historii partykularnego prawa kanonicznego w prawodawstwo biskupów tej diecezji. Jest to praca dojrzała i stanowi cenne opracowanie, ubogacające literaturę przedmiotu o dobrą monografię. Wyrażam przekonanie, że rozprawa ks. mgra lic. Jarosława Janowicza spełnia wymogi prawa odnośnie do prac doktorskich zawarte w art. 13 *Ustawy o*

tytule naukowym i stopniach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 (Dz. U. Nr 65 z 2003 r. poz. 595 z późn. zm.) i w związku z tym wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie go do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Ks. dr hab. Krzysztof Burczak, prof. KUL

Lublin, dnia 3 stycznia 2019 r.